

Månadsnytt

Årgång 21 - Nr 6 - Oktober 2005

**Sveriges Pensionärsförbund - Seniororganisationen i tiden
Karlskogaföreningen**

K.G. Gustavsson hade rätta tillslaget med högerfoten i 5-kampen på Annaboda.

Bishop Hill
– en utopi
på prärien i
Illinois, USA

**Sixten
Albertus:**
För ett
bättre liv

**Karlskogas
dricksvatten
håller hög
kvalité**

Almanackan

(Sparas lämpligen till nästa nummer av Månadsnytt)

Manusstopp för nästa nummer av Månadsnytt, torsdagen den 20 oktober.

Distribution, fredagen den 28 oktober.

Lördagen den 1 oktober kl. 10.12.30

Träffen. Lennart Avesand: Äldre i trafiken.

Kaffeservering.

Tisdagen den 4 oktober kl. 14.00

Vetgiriga veteraner. Missionskyrkans samlings-sal. Bror Segerström: Ett liv inom motorsporten. Kaffeservering. Medarrangör: Medborgarskolan.

Torsdagen den 6 oktober kl. 14.00

Kafferepet. Träffen.

Lördagen den 8 oktober kl. 10-12.30

Träffen. Underhållning: Teo Lusts trio med Regina. Kaffeservering.

Lördagen den 15 oktober kl. 10-12.30

Träffen. Kaffeservering.

Torsdagen den 20 oktober kl. 14.00

Kafferepet. Träffen.

Lördagen den 22 oktober kl. 10-12.30

Träffen. Britt Rosén: Brottsofferstöd. Kaffeservering.

Torsdagen den 27 oktober kl. 14.00

Månadsmöte. Missionskyrkans samlings-sal. Föreningsinformation. Inger Jansson: En släkt-saga. Kaffeservering och lotterier. Förhands-anmälan till 302 40 eller 302 88.

Lördagen den 29 oktober kl. 10-12.30

Träffen. Kaffeservering.

Måndagen den 31 oktober kl. 14.00

Karlskogiana. Träffen.

Tisdagen den 1 november kl. 14.00

Vetgiriga veteraner. Missionskyrkans samlings-sal. Marianne Torstensson: Bilden av mannen i konsten. Kaffeservering. Medarrangör: Medbor-garskolan.

Torsdagen den 3 november kl. 14.00

Kafferepet. Träffen.

Måndagen den 14 november kl. 14.

Karlskogiana. Träffen.

Torsdagen den 17 november kl. 14.00

Kafferepet. Träffen.

Torsdagen den 24 november kl. 14.00

Månadsmöte. Föreningsinfo. Bibliotekarie Margareta Eklund: Biblioteket inte bara böcker. Kommunens informationsansvarige Anders Björklund: Kommuninformation. Kaffeservering och lotterier. Förhandsanmälan till tel. 302 40 eller 302 88.

Måndagen den 28 november kl. 14.00

Karlskogiana. Träffen.

Tisdagen den 6 december kl. 14.00

Vetgiriga veteraner. Missionskyrkans samlings-sal. Program meddelas senare.

Måndagen den 12 december kl. 14.00

Karlskogiana. Träffen

Torsdagen den 15 december kl. 14.00

Månadsmöte. Missionskyrkans kyrksal. Föreningsinfo. Luciafirande med Kulturskolans Lucia. Kaffeservering och lotterier. Förhands-anmälan till 302 40 eller 302 88.

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna

Ingegärd Eriksson, Mekanikergatan 6 A
Maj Gustavsson, Gösta Berlingsväg. 2 E
Gun-Britt Johansson, Böljevägen 22
Birgitta Lindberg, Ferlins väg 18 B
Marianne Magnusson, Inre Lötsvängen 20
Lili-Ann Regestad, Bohultsgatan 8 B

Redaktör och ansvarig utgivare: **Bengt Aldén**, tel 370 24, 070-604 51 50. E-post: bengt.alden@comhem.se
Kansli och expedition: **Solbringan**, 691 83 Karlskoga. Tel 302 40. Öppen varje vardag kl. 10-12.
Föreningens ordförande: **Anders Jones**, tel 576 18. E-post: anders.jones@telia.com
Föreningens sekreterare: **Ulla Averås**, tel 72 53 00. E-post: ulla.averas@karlskogabredband.se
Föreningens kassör: **Gunnar Nordström**, tel 546 79. E-post: gunnar.nordstrom@mailbox.swipnet.se
Föreningens Internet hemsida: www.spf.karlskoga.just.nu
Föreningens postgiro: 94 41 25-4
Tryckning: **Karlskoga Grafiska**, tel 300 53. E-post: grafiska@telia.com

Rapport från KPR (Kommunala Pensionärsrådet)

Den 6 september hade KPR sitt första möte för hösten och följande ärenden behandlades.

Budget 2005 och 2006

Budgeten för 2005 visar enligt prognos på ett underskott av 0,5 – 1 miljon kronor varför förvaltningen kommer att föreslå nämnden ett tidigareläggande av beslutade åtgärder 2006.

Under 2005 har nya boendet Lötängen invigts, Brickegårdens rehabilitering har flyttat till Karlskoga lasarett, vilket har givit 1 miljon kronor lägre hyreskostnader samt ett utökat samarbete med lasarettet.

För att förbättra situationen för dementa personer har ett demensteam bildats. Inför budget 2006 finns förslag i kommunstyrelsens arbetsutskott om ett extra tillskott till socialnämnden på 4 miljoner kronor, vilket motsvarar vad nämnden har begärt. Av dessa pengar föreslås 1 miljon gå till förstärkning av äldreomsorgen och 1,5 miljoner till två nya platschefer inom äldreomsorgen och en inom handikappomsorgen, vilket i förlängningen kommer att innebära bättre arbetsmiljö för alla som arbetar inom dessa områden.

Brukarundersökning av kommunens restauranger.

Förvaltningschefen Ulrika Lundgren och utvärderaren Torbjörn Jonsson har i samarbete med matrådet gjort en undersökning om hur de som äter på kommunens öppna restauranger upplever detta. Fokus har denna gång lagts på vad som är viktigt för att uppnå en positiv matupplevelse. Sammanfattningsvis kan man säga att inom alla de undersökta områdena har verksamheten fått mycket bra betyg.

Dokument om mig

Det är alltid svårt att vara anhörig till någon som inte längre kan föra sin egen talan och framföra sina önskemål. Därför har Karlskoga kommun tagit fram Dokument om mig för att detta ska kunna vara ett rådgivande redskap om den dagen kommer att vi inte kan framföra våra önskemål. Socialförvaltningen kommer att trycka upp dokumentet och som pensionärsorganisation kommer vi att få möjlighet att dela ut det till våra medlemmar. Naturligtvis är det en frivillig sak att an-

vända sig av det och det ska naturligtvis också bara finnas åtkomligt för anhöriga eller närstående.

Vad händer centralt i kommunen

Kommunalförbundsstyrelsen Margareta Karlsson redogjorde i stora drag för viktiga frågor, som för närvarande behandlas i kommunen. Budgeten för 2006 kommer att tas i kommunfullmäktige i slutet av september. Stora extra satsningar föreslås på gator och vägar, som under flera år försumrats. Kommunen har ett nära samarbete med näringslivet där frågan om vad som gör en kommun attraktiv ständigt är aktuell. Det finns alldeles för få attraktiva tomter att bygga hus på samt alldeles för få större centralt belägna lägenheter. Därför väljer många nyanställda närliggande städer i stället som bostadsort och kommunen förlorar viktiga skatteinkomster. Ett samarbete mellan Karlskoga och Degerfors har startat omkring gymnasieskolan och det finns planer att inrätta ett Tekniskt College.

Ansökningarna till de universitetsutbildningar som finns idag har varit glädjande stora. Första spadtaget för ett ombyggt E 18 kommer att tas före årsskiftet. Kommunikationerna mellan Karlskoga och andra orter har förbättrats. Det finns idag nio avgångar mellan Degerfors och Stockholm och busstrafiken mellan Karlskoga och Karlstad har kraftigt förbättrats för att vidga arbetsmarknaden och studiemöjligheterna.

Den 6 oktober anordnas en Anhörigdag under rubriken Gammal, frisk eller sjuk. Annons kommer i lokalpressen.

Avgiften för färdtjänst förändras så att kortare resor blir dyrare men längre blir billigare. Lägsta avgiften blir 38 kronor.

Ulla Averås

Reparationer

Äldre föremål (trä och metall) som är i behov av reparation eller kompletteringar kanske jag kan fixa åt dig. Jag kan snida i trä, svarva (trä och metall) smida, svetsa m.m.

Eric Nilsson, Rostarevägen 18, 691 53 Karlskoga. Telefon 392 46.

Årets femkamp i Ånnaboda en trivsamt men blåsig historia

Torsdagen den 8 september genomfördes för 20:e året Korpens årliga 5-kampstävlingar för pensionärer i Örebro län på friluftsanläggningen i Ånnaboda. I år ställde 95 femmannalag upp! En imponerande siffra som faktiskt har varit ungefär lika stor under de senaste åren.

Ärtpåsekastning kräver koncentration och precision.

Tävlingsledare var även i år Siv Andersson som till sin hjälp hade 30 funktionärer som såg till att det gick rätt till och poängen räknades på de olika stationerna. Tävlingen gick ut på att få så många poäng som möjligt i grenarna bollspark, hästsko-kastning, bollkastning, ärtpåsekastning och bollkastning på en pyramidformad bana.

Deltagarna kom från i stort sett hela länet och de representerade t.ex. PRO, SPF, SPRE, Hjärt och lungsjuka, med en övervikt för PRO:are. SPF Karlskoga ställde upp med fyra lag med Gudrun Falk som lagledare och samordnare.

Det rådde stor variation på färdigheterna hos deltagarna men de flesta tog ändå dagens övningar med glatt humör även om poängen inte blev den önskade. De blev ändå livligt påhejade av lagkamrater och åskådare. Hur var det han sa Pierre de Coubertin, det viktigaste är inte att segra utan att delta.

När det t.ex. gällde grenen bollspark så gällde de att sparka in tre fotbollar i ett fotbollsmål. Men fem poäng fick den som lyckades sparka in bollen i en liten ynka bur i mitten av målet. Tre respektive en poäng fick den som slog in bollen i målet till vänster respektive höger om den lilla buren. En del gamla fotbollsspelare lyckades naturligtvis bättre än de som inte ens kunde "tåfjutta" bollslungen

över mållinjen. Men resultatet kanske kompensades på de andra momenten.

Vann gjorde lag Tenorbasarna från SPF Hallsbergsbygden. Två kom hedrande PRO Centrala Karlskoga, lag 4. Bästa SPF lag från Karlskoga blev Falkarna med Ulla Nylén, Hermine Söderberg, Ann-Charlotte Gustavsson, Tage Mäkitalo och Sven Charlie Falk. Deras placering blev 37:e plats tätt följt av SPF:arna i lag Trutarna, Tärnorna och Måsarna.

Under dagen bjöd Korpen deltagarna på kaffe, bulle och stärkande dricka. För de som kände sig manade fanns möjlighet att gå en tipspromenad innan det var dags för hemfärd.

Text o foto: Bengt Aldén

Säkra bussresor

Undertecknade har varit inbjudna till en informationsträff i Lindesberg, som NTF-Örebro län arrangerade för reseledare för pensionärer. Maria Persson var projektledare och Peter Eklöf stod för själva informationen.

NTF och pensionärsorganisationerna i Sverige har i samråd Svenska Bussbranschens Riksförbund tagit fram material och underlag för hur man upphandlar en säker bussresa.

Visste ni att pensionärer belägger hela 70 procent av antalet av antalet bussresenärer? Det innebär att vi är en betydande maktfaktor. Vi kan och bör därför ställa krav på ökad säkerhet och komfort när det gäller att åka buss.

Bussåkandet är redan nu det allra säkraste sättet att färdas på väg. Men det kan bli ännu säkrare och bekvämare. Peter Eklöf presenterade en lista på olika krav som vi ska ställa på bussbolagen. En del krav måste uppfyllas snarast, andra bör de försöka klara av så fort det är möjligt. Det är ju konkurrens om resenärerna och vi är ju en stor och eftertraktad kundgrupp. Priset är också viktigt, men inte avgörande. Det är säkerheten och tryggheten som ska komma i första hand. Men tyvärr finns det bussbolag som håller låga priser men har bristfälliga bussar och osäkra chaufförer.

Det är bra att NTF engagerar sig i våra bussresors säkerhet. Det ger oss kraft att ställa krav på bussbolagen. NTF kan ju också påverka genom lagstiftning.

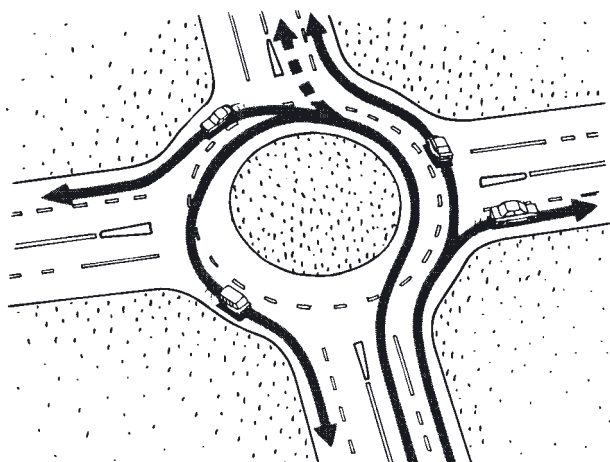
Vidare utbytte vi erfarenheter med andra reseledare i länet vilket vi också uppskattade.

För SPF:s resekommitté.

Sickan och Ingmar

Körning i en cirkulationsplats

En cirkulationsplats är alltid utmärkt med vägmärkena väjningsplikt och cirkulationsplats. Detta innebär att den som kör in i en cirkulationsplats har väjningsplikt mot fordon som befinner sig i cirkulationen. I en cirkulationsplats med endast **ett** körfält behöver man inte använda körriktningssvisare då man kör in i cirkulationsplatsen, eftersom endast en körriktning är tillåten. Däremot **skall man alltid använda körriktningssvisare då man kör ut ur cirkulationsplatsen.**

Finns det **två** körfält i en cirkulationsplats (se bilden ovan) väljer man redan i tillfarten det körfält som är det lämpligaste med hänsyn till sitt färdmål och de anvisningar som finns. Även här behöver man inte använda körriktningssvisare då man kör in i cirkulationsplatsen. Däremot om man behöver byta körfält i cirkulationen så gäller vanliga körfältsbytesregler. Det vill säga man får byta körfält **endast** om det kan ske utan fara eller onödigt hinder för andra vägtrafikanter. Man **skall** då ge tecken när man byter körfält. **Tecken skall, som tidigare enligt ovan, även här ges då man har för avsikt att lämna cirkulationsplatsen.**

Man **bör** lämna cirkulationsplatsen från höger körfält, men om man lämnar cirkulationen från vänster körfält, **måste man vara mycket uppmärksam på bilar till höger**, som tänker fortsätta att köra i cirkulationen!

Till de som cyklar vill jag påpeka: Använd cykelhjälme!

*Lennart Avesand
trafiksäkerhetssamordnare*

Vetgiriga fångslades av ”Sällsamheter i Värmland”

Vid Vetgiriga veteraners träff den 6 september fångslades vi av Allan Hedes sakkunniga och intressanta framställning av ”Sällsamheter i den värmländska berggrunden och landskapet”.

Med start 1,5 till 1,8 miljarder år tillbaka i tiden, då våra skandinaviska bergskedjor bildades med från början 10.000 meter höga toppar, fick vi följa tidens förändringar fram till våra dagar.

Nyfikenheten var stor kring mineralstenarna som Allan Hede ställde ut.

Under järnets storhetstid på 1600-talet utnyttjades mineraltillgångarna men också under 1800-talet, men även så sent som under 1990-talets ”guldfieber”. Då satsades åtskilliga miljoner på en värmländsk fyndighet som bara gav 4-6 gram guld per ton malm.

Med hjälp av bildernas hjälp besökte vi bl.a. Malmhöjdens och Långbans historiska gruvområden samt hyperitområdet med den sagoomspunna Tossebergsklätten. Vi fick också bekanta oss med exemplar av Värmländsk landskapssten, kyanitkvartsit från Hålsjöberg, en vackert grönbåskiftande bergart med mycket hög smältpunkt. Någon brytning av denna försiggår för närvarande inte utan man får åka till Hålsjöberg för att finna den.

Allan Hedes gedigna kunnande och framställningssätt blev en njutning för oss alla som var där. Man kan bara önska att ännu fler medlemmar kom till Vetgirigas möten och tar del av de kunskapspärlor som erbjuds där.

Text o foto: Jan-Erik Averås

Bishop Hill

– en utopi på prärien i Illinois, USA

I augusti 1846 köpte Erik Jansson från Biskopskulla i Uppland tillsammans med Olof Olson mark i västra delen av staten Illinois och grundade där staden Bishop Hill. I september kom de första invandrarna från Sverige tillhörande den religiösa riktningen erikjanismen.

Genom att framställa sig själv som en av Gud utvald profet hade Erik Jansson vunnit många anhängare i sin hemtrakt och framförallt i Hälsingland. Eftersom de bl.a. brände kyrkliga lutherska skrifter kom de i konflikt med samhället och för att undvika bestraffning utvandrade över 1000 personer till USA.

De anlände till Chicago och vandrade sedan nästan 30 mil över prärien för att nå sitt mål. Eftersom vintern närmade sig var det bråttom att ordna bostäder. De byggde dem i form av s.k. Dugouts, vilket var utgrävningar i raviner med en framsida av trä med en dörr och två fönster och med ett tak täckt av jord. I varje Dugout fanns en eldstad och tätt tillsammans levde här 25 – 30 personer.

Utmärkande för invånarna i det nya Bishop Hill

var att de bodde och åt gemensamt. De utvecklades till skickliga hantverkare, som snabbt skaffade sig gemensamma resurser för att bygga upp sitt nya samhälle. De tillverkade själva allt de behövde som möbler, husgeråd, linnevaror, vagnar och jordbruksredskap och mellan åren 1848 och 1861 utvecklades Bishop Hill till ett ekonomiskt centrum. Av den lera som de fann i området framställde de handgjorda tegelstenar av vilka de byggde ett tjugotal stora gemensamma hus.

Ett exempel är Red Brick, som innehöll plats för över 1000 personer att äta och 92 rum användes som lägenheter. 1848 byggdes också Colony Church vars bottenvåning innehöll bostäder i form av ett rum per familj. På övre våningen fanns själva kyrkorummet med plats för ca 600 personer.

Livet i Bishop Hill kom att kallas ”the utopia of the prairie” och det visade sig också snabbt att det var svårt att hålla samman detta samhälle. Den religiösa sammanhållningen blev allvarligt hotad då Erik Jansson 1850 mördades av sin egen svärson, som han ogillade och misstrodde.

Han ligger begravd på kyrkogården under ett

Dagens invånare i Bishop Hill samlade till gemensam måltid.

enkelt kors men innan han fördes dit låg han flera dagar i kyrkan eftersom både han själv och många medlemmar av hans sekt betraktade honom som en andra Messias och väntade på att han skulle uppstå från det döda.

Efter inbördeskriget 1861 delades egendomarna upp mellan invånarna och ett förfall började som varade i hundra år innan man på 1960-talet förstod värdet i att bevara Bishop Hill för eftervärlden. Stora investeringar gjordes för restaurering och t o m det svenska kungaparet skänkte en stor summa privata pengar och besökte platsen 1998.

Olof Krans kom som 12-åring till Bishop Hill 1850 och hade sin tonårstid där. 1875 började han att måla vad han mindes av samhället från sin uppväxt och överlämnade 1896 sina verk till stan som gåva vid 50-årsfirandet. Det är en fantastisk samling naivistisk konst, som idag finns utställd i Bishop Hills museum och tack vare denne folkliga konstnär kan Bishop Hills historia bli bevarad för kommande generationer.

En dag i mitten av maj fick vi uppleva denna historia under en rundvandring bland de bevara-

Kyrkan i Bishop Hill med bostad i bottenvåningen och kyrksalen en trappa upp..

de byggnaderna med sin ursprungliga inredning och villiga människor berättade om dessa.

I den koloniala affären kan man idag köpa alla slag av svenska varor som t ex kaffe, dalahästar, tomtar, böcker, flaggor och inte minst det bland alla besökande skolbarn så populära men dyra smågodiset. Vi bodde en natt i doktor Blombergs rum på det koloniala sjukhuset som är restaurerat till ett bed and breakfast. Vistelsen blev en lärorik inledning till våra tre veckor långa resa i utvandrarernas och Wilhelm Mobergs spår.

Text och foto: Ulla Averås

Är jag ansvarig för dolda fel i tio år?

När du säljer ditt hus är du ansvarig för s k dolda fel – i tio år! Men var lugn. Med vår förmånliga Ansvarsförsäkring kan du försäkra dig mot t ex fukt- och mögelskador som kan dyka upp i huset i efterhand. Dessutom får du lättare att sälja huset om du tecknat vår försäkring. Den kompletteras nämligen av en överlåtelsebesiktning av huset. Och då presenterar vi huset som **BESIKTIGAD** i annonsen och gör det mer attraktivt för köparna. Det ökar möjligheterna till ett snabbare avslut och ett bättre pris.

Läs mer på www.fastighetsbyra.nu

Fastighetsbyrå

FöreningsSparbanken
Fastighetsbyrå

Värmlandsvägen 6, 691 32 Karlskoga
Tefefon 0586-333 02, 333 07
Telefax 0586-565 80

Några erfarenheter för ett bättre liv

Kan en påtvingad inaktivitet leda till andra sjukdomstillstånd? I all enkelhet vill jag dela med mig av mina erfarenheter.

Mina uppgifter grundar sig på mitt yrke som läkare, men framförallt på min tillvaro som reumatisk patient, som tvingats sitta eller ligga stilla under ett halvt år. En sådan inaktivitet leder ofelbart till nedsatt muskelkraft, men vad jag inte reflekterat över var att även hjärtmuskulaturen får för lite arbete och förlorar kraft.

Efter ett s.k. "hjärteko" fick jag beskedet att mitt hjärta var mycket svagt. Hjärtläkarna satte då in medicin som skulle minska kärlmotståndet mot hjärtats arbete, medan jag satte igång med egna övningar. Bästa medicinen, tänkte jag, borde vara att skaffa sig kondition igen, men hur?

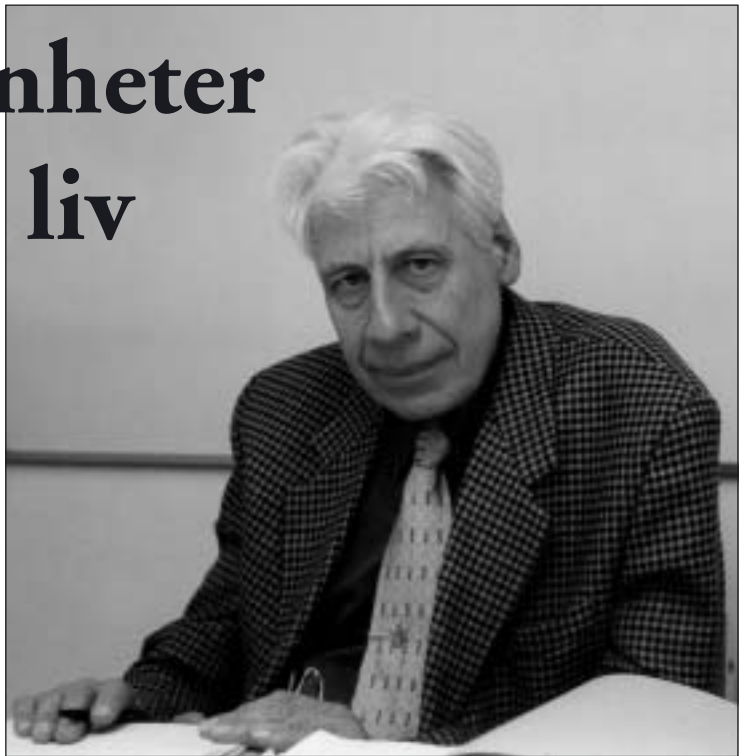
Min första tanke blev: Finns det någon rörelse jag kan göra upprepade gånger utan att få ont? "Sit ups" var en sådan, d.v.s. sätta sig upp i sängen, sitta så, så länge man orkar och sedan vila. Gör man rörelsen om och om igen blir man snart andfådd, vilket är ett mål med övningen. Andfåddheten blir nämligen ett kvitto på att konditionsträningen är effektiv.

Vi har alla litet olika problem och det gör det samma vilka rörelser man gör, bara man jobbar på tills man blir andfådd. Men får man ont i hjärtat, måste man dock genast avbryta.

Trots värkande leder är det värdefullt att försöka "cykla" med benen i luften. Det tränar både buk, benmuskler och hjärta.

Ryggen mår väl av att man i sängen försöker gå upp i "brygga" på axlar och fötter, fem, tio, tjugogångar i rad, alltefter ork. Har man diskbräck eller ryggbesvär får man vara mycket försiktig och avbryta om man får smärtutstrålning i något ben.

Att sitta på sängkanten och lyfta benen, att "cykla" med dem eller ställa sig upp och sätta sig ner, om och om igen, är andra cirkulationsbefrämjande metoder.

Sixten Albertus.

Det finns faktiskt mycket man kan göra, fast man är gravt handikappad. Ett bra och trevligt sätt är att ställa sig mellan två stolsryggar som stöd och sedan sätta på trevlig dansmusik. Till den "dansar" man sedan så gott det går under fem, tio eller femton minuter, för att sedan vila. Dansen blir så rolig att smärtorna ofta sjunker undan medan hjärtat piggnar till.

Det här är några rörelser som passerat mig. För andra människor är kanske andra rörelser mer lämpade. Men man måste vara ihärdig med ett väl avvägt, men tufft gymnastikprogram en eller två gånger om dagen. Man bör undvika överträning vilket kan ge värk efteråt, varvid musklerna kan låsa sig och ge smärta under lång tid. Att vara ihärdig är det viktigaste och att jobba på ett lugnt sätt tills man blir andfådd. Rörelseträningen är viktig, men konditionsträningen är ännu viktigare för ett gott liv.

Mitt hjärta är nu åter normalt.

Överläkare Sixten Albertus

Sixten Albertus genomgick för ett par år sedan en stor ryggoperation men han har sedan dess även drabbats av reumatism vilket inneburet att han varit tvingad att genomgå både en höftleds-, en axelleds- och två knäledsoperationer!!!

Red. Anm.

SPF:s golfsäsong avslutad

Efter inte mindre än 18 genomförda serietävlingar avslutades den 23 september årets tävlingssäsong för SPF:arna med en s.k. scramble-tävling över nio hål följt av lunch och prisutdelning. Den första tävlingen genomfördes redan den 2 maj och vädret och resultaten har naturligtvis varierat under säsongen. Inga och Bruno Svensson, Hilding Helgesson och Niels J. Ekelund har varit duktiga tävlingsledare som tidiga mornar ställt upp och sett till att deltagarna lottats in i tur och ordning.

I den Foursometävling som avgjordes den 6 juni segrade paret Bengt Aldén och Bengt Nordin med Bruno Svensson och Göran Malmberg på andra plats. I lagtävlingen 6+6+6 segrade lag Magne Gustavsson, Per Stenström, Yngve Eriksson med lag Hilding Helgesson, Göran Malmberg och Ulla Gustavsson på andra plats.

I serietävlingens damklass var Inga Svensson outstanding och vann särklassigt med Ulla Gustavsson på andra och Barbro Landström på tredje plats. Herrklassen vanns av Karl-Erik Oskarsson följt av Bengt Aldén och Hilding Helgesson.

Årets inteckning i SPF-kannen togs av Bengt Aldén. Förra året tog Solveig Borg den första inteckningen i det nyuppsatta vandringspriset.

Under säsongen gjordes 375 starter av 16 damer och 43 herrar.

Från vänster: Bruno Svensson, Hilding Helgesson, Bengt Aldén, Inga Svensson, Karl-Erik Oskarsson och Niels J. Ekelundh.

Svenska äkta män

Min man och jag var på semester i Portugal för ett antal år sedan tillsammans med några goda vänner. Vi hyrde en lägenhet så vi fick laga mat och diska själva, men det hjälptes vi åt med.

En dag kom några städflickor upp när våra män stod och diskade. De äkta männen var då inte sena att tala om för flickorna att i Sverige är det vanligt att männen diskar. Då tittade flickorna på våra stormagade äkta hälfter, varpå en av en av dem frågade: Är det vanligt att de föder barn också?

Insänt av: Mary Garpendal

**Välkommen
till oss!**

**Öppet alla dagar
8-21**

KARLSKOGA & DEGERFORS

Raija Erikssons fortsatta minnen från krigsåren i Finland

I Månadsnytt nr 1 i år skrev Raija Eriksson om sina minnen från krigsåren i Finland. Där beskrev hon bl.a. hur hon och hennes familj fick flytta till Helsingfors därför att Finland 1940 förlorade deras hemstad Viborg och en del av Karelen till ryssarna.

Efter sommaren började jag skolgången med nya lärare och kamrater. Det var mycket som vi måste komma ifatt med både i skolan och i vardagen. Strax före jullovet bröt det ut en difteriepidemi och min två år äldre bror blev smittad och fick läggas in på epidemisjukhuset. På grund av smittorisken fick bara mamma hälsa på honom genom ett fönster.

Han hade också ett medfött hjärtfel men hade ändå varit med och lekt och busat och retats med mig som bröder gör. Trots det ville jag naturligtvis att han skulle bli frisk igen. Men så blev det inte. Han dog efter en tid på sjukhuset. Efter det blev det så tyst hemma. Alla gick i sina egna tankar. Det svåraste för mig var att jag trodde att mamma tyckte mer om honom än om mig och jag skämdes över att jag levde.

Trots allt gick livet vidare och det blev vår och sommar med kolonivistelse igen. Men nu utan min bror.

Sedan bröt kriget ut igen och vid de efterföljande bombanfallen fick vi springa med hjärtat i halsgropen till skyddsrummen. Jag minns också ljudet när bomberna exploderade i närheten.

Tillgången på mat varierade från gång till annan. Det var bl.a. brist på potatis och då fick vi äta rovor i stället. Kött och korv var naturligtvis också en bristvara. Men jag minns ändå inte att jag skulle ha varit speciellt hungrig någon gång.

I och med att Finland 1941 återerövrade Vi-

borg och karelen från ryssarna kunde vi sommaren 1942 återvända till Viborg. Det kändes hemtamt att få vara tillsammans med karelare igen och jag fick snart nya kamrater som hade samma dialekt som jag.

Just då hände det inte så mycket vid fronten

och då var det följaktligen även lugnare för civilbefolkningen. Pappa fick också permission då och då. Han uppmanade mig att vara duktig och hjälpa mamma, men jag var nog inte så hjälpsam precis. Det var roligare att umgås med kamraterna eller läsa böcker som var det bästa jag visste.

Mamma lyckades också få arbete på en biografkiosk i staden och jag följde med henne dit ibland.

När jag tänker tillbaka på dessa år så tror jag att trots alla sorger och bedrövelser så kändes den tiden i Viborg som

den bästa under min uppväxt. Jag fick då ”rå om” mamma alldeles själv, läsa böcker, bo drägligt, vara bland ”de mina” och inte behöva göra mig till eller visa tacksamhet för allt vi fått. Nu hade vi det ungefär som alla andra.

Sjätte klassen och första terminen i realskolan gick jag i Viborg sedan tvingades skolan evakuera längre bort från gränsen därför att fronten närmande sig på nytt. Men jag vantrivdes och längtade hem till mamma så att jag blev sjuk. Trots de osäkra förhållandena som rådde skickade de därför hem mig. Hemma fanns fortfarande mamma. När det blåste från öst så kunde vi höra kanonmullret. Bombräderna återupptogs också och då sprang vi och gömde oss i den närbelägna skogen. Jag minns att jag bad till Gud att han skulle skydda oss.

Snart fick vi fly för andra gången i mitt liv. Jag kommer inte ihåg hur lång tid det tog för oss att ro från Viborg till den första slussen vid Saima

kanal, men vid ett tillfälle flög ett främmande flygplan över oss. Då blev vi rädda och lade oss i botten på båten och låg där alldeles stilla. Som tur var fortsatte planet sin färd. Omskakade fortsatte vi vår färd till Juustila för vidare transport till Mikkelin och landsbygden bortom Jyväskylä där min mormor sökt skydd undan kriget hos släktingar. Senare åkte vi tillsammans med mormor till Helsingfors där vi fick tränga ihop oss med mormor och moster i två små rum och kokvrå. Där började vi åter från noll och ingenting, men vi det laget hade vi ju fått en viss vana.

Efter vapenstilleståndet i september 1944 började livet så småningom återgå till det normala och jag kunde fortsätta min skolutbildning. Efter den fick jag plats på ett stort kontor. Men jag ville bli utlands-korrespondent, men för det erfordrades större kunskaper i engelska och svenska. Genom min fasters kontakter ordnades en anställning i Molkom i Sverige. Där var det meningen att jag skulle stanna i ett par år för att sedan fortsätta till England. Men dit kom jag aldrig, men det är en annan historia.

Som vuxen ville jag gärna besöka min hemstad Viborg, men det har bara begränsat sig till två vemodsfyllda besök då staden har mist sin glans och det ryska språket som nu talas där är obegripligt för mig.

Text: Raija Eriksson

Digital fotografering

Är Du intresserad av att kunna fotografera med en digital kamera eller kunna göra mer med dina digitala bilder? Anmäl dig i så fall till vår expedition så kanske vi kan starta en kurs i ämnet.

Trevlig motionsverksamhet

Vill du vara med på promenader? Vi startar måndagen den 10 oktober kl. 14.00 vid Grönfeltsudden. Sedan går vi tillsammans, kanske någon kan berätta något om de ställen vi går förbi. Ta med gångstavar om du vill. Vi avslutar med kaffe på Strandcaféet för dem som vill.

Kontaktperson Lennart Magnusson tel. 562 22, ring gärna om du har några frågor.

Bokia

Låna & Läs

Bokiabiblioteket

2005 - 2006

Vill du läsa våra nyaste och bästa böcker?

Låna & Läs
60 nya böcker
t o m 15/8 -06
- Behåll en.
369:-

Kom in så berättar vi mer!

Spongs

B O K H A N D E L

Bergsmansgatan 4, Box 30, 691 21 Karlskoga
Telefon 0586-374 00. Telefax 0586-398 32

LÅNA & LÄS

Rune Karlsson berättade om Kyrkbyn som blev stad och fick dricksvatten av hög kvalitet

Lördagen den 10 september gästades Träffen av Rune och Margareta Karlsson. Den här dagen var det maken Rune som stod för informationen och det gjorde han i egenskap av tidigare chef för bl.a. Vattenverket och det blev ett mycket sakkunnigt och informativt föredrag.

Rune och Margareta Karlsson.

Det var bara synd att inte fler tog tillfället i akt att besöka Träffen denna lördag, men samma vackra höstdag pågick förstås många andra aktiviteter runt om i Karlskoga. Ämnet borde också intressera Vetgiriga veteraner. Här återges delar av Rune Karlsson föredrag.

Kommunens utveckling alltifrån Karlskoga socken som mest kallades Kyrkbyn och som så småningom övergick till att bli Karlskoga Municipalsamhälle. Utbyggandet av samhället satte så sakta fart och innevånare uppgick nu till 1600 och i och med att ett stationshus byggdes mellan 1900-1901 blev Karlskoga också ett stationssamhälle.

Omkring sekelskiftet förelåg ett stort behov av vatten, kanske inte främst för hushållsbehov utan mera för eldsläckning. Behovet av vatten löstes så

småningom genom anläggandet av en pumpstation vid Näset där grundvattnet och sjövattnet efter filtrering kunde levereras genom vattenledningar. Detta bedömdes då vara tillräckligt för att täcka behovet för hushållen och brandsläckning.

Anläggningsarbetena startade våren 1905 och var klara för provning 16 december. Samma dag förklarades vattenverket för invigt. Men under 1930-talet ökade folkmängden i Karlskoga mycket kraftigt. Därmed ökade också vattenbehovet med ökat grundvattenuttag på Näset. Från början hade grundvattnet haft en hög kvalitet men försämrades genom inträngande sjövattnet. Därför började man undersöka möjligheterna att få fram tillräcklig vattentillgång och efter provborringar samt provtagningar på vattnet Timsälven och Lonnen kunde man snart konstatera att den bästa lösningen var att bygga en infiltrationsanläggning vid Gälleråsen och att anlägga en vattentäckt med grundvattenpumpar strax norr om Timsbron.

Men andra världskriget kom emellan och det var först 1947 som man kunde inviga det nya vattenverket. Det har sedan dess byggts ut och mycket av ledningsnätet har också byggts ut och förändrats. Efter tillkomsten av det nya vattenverket vid Gälleråsen har kvaliteten varit mycket hög. Den var så hög att man kunde ta fram ett kolsyrat bordsvatten. Det buteljerade vattnet serveras numera på en del restauranger i Karlskoga samt till gäster vid Nobelmuseét. Även hos en del företag samt inom kommunen användes detta bordsvatten, vilket tyder på att karlskogaborna nu har ett dricksvatten av hög kvalitet.

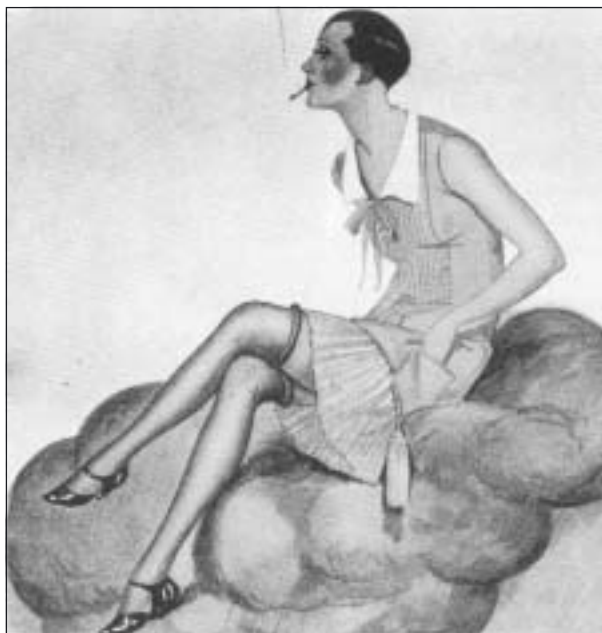
Oktober 1926: animerad kjoldebatt i pressen

Sammanställt av Bertil Edling

Oktober står för dörren och hösten gör sig allt mer påmind. Trädens lövfällning har kommit igång och under en kort tid flamar skogar, hagar och trädgårdar i höstlövens alla färger. Men så faller löven. Först björkens guldgula och sedan alens djupgröna. Därefter följer de andra efter, lönnens rödgulsprakande, rönnens röda osv och till slut faller också eken och boken sina kopparbruna löv. Och flyttfåglarna ger sig av i stora flockar eller som Gunnar Brusewitz, välkänd konstnär, författare och gudabenådad naturtecknare, så träffande uttrycker det ”*Så en morgon är de borta allesammans. Lednings-trädarna är tomma, himmelen ödslig och stämningen fattigare. Då är det som sommarens röst har tystnat*”. Dagarna blir märkbart kortare och det kommer allt längre perioder med låg temperatur. Men så är också oktober vinterkvartalets första månad. Men den bjuder också traditionellt på många uppskattade begivenheter, ty den är även jaktmånad, slaktmånad och höstmarkenmånad.

Den 11 oktober år 1926 satte förmodligen många damer sitt morgonkaffe i vrångstrupen. Den morgonen kunde de nämligen i tidningarna läsa hur självaste dåvarande ärkebiskopen Nathan Söderblom gick till frontalangrepp mot det rådande kvinnliga modet, de korta kjolarna! Han var säkerligen inte ensam. Många män hade nämligen svårt att orientera sig i kvinnans frigörelsesträvan och krav på jämlikhet på 1920-talet. Hon upplevdes så olik tidigare generationers kvinnor, ty hon var politiskt medveten, frigjord, självständig och inte så lite chockerande. Hon retade och upprörde många män inte bara med sina berättigade krav och sitt tänkesätt utan även i utseende och klädedräkt. Hon kunde uppträda bararmad, cigarettrökande, i knäkorta kjolar med tillplattade bröst och obefintlig bak och med kortklippt så kallat shinglat hår. Många äldre upplevde detta som ”perverterat” och långt från idealbilden av ”hemmets ängel”.

Men vad hade nu ärkebiskopen sagt i tidningarna? Jo, han hade inför en grupp besökare i Vaxholms kyrka söndagen den 10 oktober i sitt visitationstal dristat ta upp det då gällande dammodet. Han konstaterade bl.a: ”*Kjolarna blir kortare och kortare hos en del av våra damer . . . när jag ser en ung dam t.ex i en järnvägskupé sitta och slita i det lilla tygstycke som skall föreställa kjol för att få det att räckta över knäna, så grips jag av medömkan och und-*

Bild från tidskriften "La Vie Parisienne" 1926. Den unga kvinnans kjol är för kort för att dölja de upprullade strumporna - mycket opassande! Dessutom röker hon, - mycket okvinnligt!

rar om inte sömmerskan kunnat göra den litet längre . . . det är rent av anstötligt med dessa korta kjolar. Vore det inte, både ur hygienens, anständighetens och det praktiska livets krav långt bättre att man övergick till bruket av byxor och använde kjolen endast som ett prydnadsföremål". Ärkebiskopinnan Söderholm som var med sin make i kyrkan lär ha sett litet förvånad ut och sedan betänksamt skakat på huvudet. Fler-talet närvarande uppskattade däremot obetingat visitators anmärkningar om kjollängden. Men några var djärva nog att sympatisera med det nya kjolmodet och skrattade, vilket på 1920-talet var vågagt nog att skratta i kyrkan.

Talet följdes av en animerad kjoldebatt i pressen. Det visade sig då att många var för korta kjolar och kvinnans rätt att visa sina ben! Några kommentarer:

- De korta kjolarna är praktiska och vackra. La grande mode har ingen tanke på att överge dem . . . men slutar kjolen ovan knät är det vulgärt och överdrivet.
- Jag tror inte sedligheten var större i min ungdom fastän kjolarna då var längre.
- Jag trodde ej det fanns så många vackra ben.
- Varför skola bara kvinnorna vara sedliga? Kanske kan kjoldebatten sammanfattas i Ciceros välkända tes ”*O tempera o mores!*”

Det händer mycket nu

I vår grannstad Örebro gick nyligen årets spektakel av stapeln. Vårt nyaste parti "Fi" höll sitt första årsmöte. Känslorna svallade, avhoppet gick i ström och invektiven haglade – allt till glädje för det stora mediauppbåd som fanns på plats och efter omröstning fick delta i den allmänna yran inne i salen.

Motionerna var många och vissa var ganska egenomliga. Vad sägs t.ex. om att kvinnor ska få ha mansnamn och tvärtom. En sådan reform skulle nog kunna ställa till viss oreda i våra folkbokföringsregister. Om Carl-Astrid eller Knut-Barbro t.ex. skall signera någon officiell skrivelse är det alltså upp till mottagaren av handlingen att gissa om detta är en fågel eller fisk. I förbifarten vill Fi också avskaffa äktenskapet och tillåta flerpartsförhållanden av muslimsk typ. Börjar gumman bli litet bedagad (eller gubben också föralldel) så är det bara att skaffa några fräschare exemplar – hurra!

TV är som vanligt en evig källa till förargelse för min del. Man får inte svära i kyrkan men nu tänker jag göra det! Alltså: JAG AVSKYR FOTBOLL!!! I varenda kanal springer gubbarna omkring. Spelet som sådant är säkert intressant för många, men allt kringtjafs är fullständigt outhärdligt. Är det inte Svennis eller Beckham som är ute på grumligt kärleksvatten så är det huliganslagsmål med åtföljande skadegörelse som dominerar våra media efter de s.k. stormatcherna. Dagen efter en av Sveriges kvalmatcher nyligen såg jag en löpsedel som hade ett enda ord "FRÅLSAREN" i jätteformat. Oj, tänkte jag, har han kommit nu till jorden, den enfödde Sonen? Ack nej – denna gång hette frälsaren Zlatan någonting.

Man undrar stillsamt vad som rör sig i huvudet på en skribent som kan åstadkomma något dylikt.

Har ni förresten sett att vi fått ett särskilt äldreprogram av snälla SVT, som tydligen upptäckt att det finns en åldersgrupp som heter pensionärer. En gång per vecka skall vi få njuta (?) av ett för oss seniorer anpassat magasin.

Det finns dock en hake – programmet sänds mycket sent på kvällen, då de flesta av oss sussar sött!

De lämpligare programtiderna är förbehållna ungdomsprogram – rockmusik och actionfilmer med mycket pangpang t.ex.

O, heliga enfald – vet inte TV-makarna att dagens unga om de inte sitter vid datorn så hyr dom

en s.k. videorulle – TV är inte särskilt inne. Tro mig, bara i min närmaste omgivning finns sex högst normala ungdomar i åldrarna 12-22 år och alla deras kompisar.

Nu har "min" årstid kommit – den härliga hösten. Luften är så där klar och krispig och kvällarna så pass mörka att man kan njuta av levande ljus och mysa. Som vanligt för min del blir det mycket böcker.

Nyligen läste jag en bok som fick mig att skratta gott. Den heter "Bröllop 1925" och är skriven av finlands-svenska Dorrit von Fieandt. Handlingen tilldrar sig i Finland under 1900-talets första decennier och är en i för sig intressant släkthistoria om en välbärgad borgerlig familjs öden och äventyr och är bitvis ganska tragisk.

Nej, min skattlystnad kom sig av språket, alltså finlandssvenska som bitvis är lätt föräldrat och högrävarande. Det blir emellanåt väldigt dråpligt. I stället för verbet "bära" använder hon t.ex. "föra". Exempel: "Hembiträdet förde ut kaffekopparna ur biblioteket". Man ser i andanom en styvstärkt svart/vit husa, som går i täten för en parad av kaffekoppar!

Vill ni ha litet roligt så läs den här boken.

Vi hörns.

Ulla C

P.S. Ett förargligt korrekturfel smög sig in i mitt förra kåseri. Det heter implantat och inget annat.

D.S.

Nu höstdagjämning
har öppnat porten
mot långa vintern
med snö och is.
Flyttfågelsträcken
har gått mot söder
och höstens stormar
som allt föröder
skall snart rasera
vårt paradiset.

Att gå mot mörkret
känns inte lustigt.
Det tynger lätt ner
en känslig själ.
Men det finns avbrott
i tröstlösheten
som rycker oss ur
passiviteten
när Mörkrets furste
skall ta befäl.

Snart är den inne
brittsommartiden
med nya färger
i vår natur.
Njut av prakten
och spara minnet
när mörkret sedan
vill tynga sinnet!
Du skall forcera
en vintermur.

K.G.

Tänkvärt

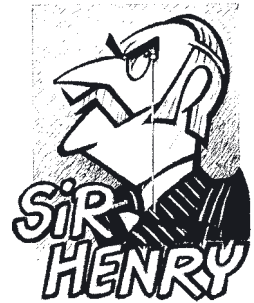
Stormen faller de stora träden – de små
förblir stående.

Skjut inte upp till morgondagen vad du
kan ha glädje av idag.

Glöm inte vilken skatt en vanlig dag är.

Njut av dagen, den går inte i repris.

- Känner du mannen
som sitter där borta?
- Ja, det är chefredak-
tören för stans största
morgontidning.
- Jaså du. Vad är det
för kvinna han har
med sig?
- Det är kvällsupplagan.

- Ni skryter om era fruntimmer, sa 85-årige Eskil.
Men här ska ni få se min snusdosa av äkta silver
och med spegel i locket. Den har jag fått av tack-
samma barnmorskor i Kramfors kommun.

Reportern till 100-åringen:

- Vem sköter om er?
- Ingen. Jag är föräldralös.

Sett i en tidningsannons:

Begagnad bil till salu. Visas efter mörkrets inbrott.

Den unga damen undersöktes av läkaren.

- Jaha, det här blir att gratulera er man det!
- Jag är inte gift, sa kvinnan surt.
- Men er fästman då?
- Jag har ingen fästman heller.
- Men någon man i er bekantskapskrets måste
ju . . .
- Hör nu doktorn, jag känner inga män över hu-
vud taget, punkt och slut.
- Då reste sig doktorn upp, gick fram till fönstret
och tittade ut. Efter fem minuter frågade damen
varför han stod där.
- Jo, förra gången något sådant hände gick det upp
en stjärna i öster, och det vill jag baske mig inte
missa.

Gamle Jonas från Norrland var i Stockholm för
första gången. På en promenad kommer han till
en skylt där det står: "Pizza endast 30 kronor i dag".
Något häpen utbrister han:

- Ja, se betalt det kan dom ta här, men stava kan
dom inte.

SPF:s resekommitté inbjuder till

Don Giovanni

Värmlands Musikteater i Karlstad

6 oktober

Resan fulltecknad. Endast återbudsplatser.

Spa-resa till Estland

10-16 oktober. Pris 3.475:-

Följ med oss på vår populära Spa-resa till Orepää i sydvästra Estland. I priset ingår resa i skön helturistbuss, hyttplats i tvåbäddshytt insides, helpension, läkarbesök och upp till 12 behandlingar. Dessutom stadsrundtur i Tallin.

Fågelhandlaren. Säfte Operan

27 november. Pris 625:-

Bussresa, kaffe, biljett till föreställningen samt middag.

Julkonsert i Nora kyrka i samband med julmarknad i Nora stad, julförd på Nora stadshotell

3 december. Pris 490:-

Bussresa t&r.

Skönheten och odjuret på Göta Lejon i Stockholm

18 februari 2006. Pris 890:-

Teaterresa med buss, parkettbiljett till föreställningen, kaffe med rejäl macka på hemresan..

Programmet för vårens övriga resor presenteras senare.

Är Du intresserad hör av Dig till resekommittén eller till expeditionen.

Den som har gjort en resa har alltid något att berätta.

Välkomna att resa med oss i Resekommittén:

Sickan Andersson tel. 140 03 • Ingmar Carlsson tel. 390 08 • SPF:s expedition tel. 302 40.

OBS! Till er som betalar till SPF:s expedition: Medtag jämna pengar.

Anmälan till Karlstad museum kan även göras till Tord Lindhe tel. 397 98.